

Csatáné Bartha Irénke

Tiszta forrásból meríték, a gyökerek énekét hallgatom

Szíki Károly: *Elsáncolt falu*

Szíki Károly nagyszerű könyvét, *Az elsáncolt falu*-t olvasom, és költőként is egyre inkább hiszem, hogy az írás az emberiség talán legnagyobb találmánya. Hányféle emléket tud életre kelteni halott poraiból az írott szó. Tér, idő elmúlás, felejtés korlátait tudja ledönteni egy ceruzának vagy egy tollnak egy- két szűkszavú vonása. Az élet mennyi eleven darabját tudják múlhatatlanná (halhatatlaná) varázsolni a teleírt papírlapok.

Erre találunk csodálatos példákat a magyar szociográfiai művek sorában. Ezekből, a szülőföldcentrikus, egyetemes értékvilágú írásokból, természetesen beleértve az erdélyi kiváló alkotások egész sorát is, nem hiányozhat a magyarságtudat, a hazatájhaza szeretetének megtaró ereje. Sokan megpróbálkoztak a szülőföldkönyvekkel, és alkottak is sikeres, filmvászonra kívánczó maradandó értékeket: Tamási Áron- Szülőföldem, Illyés Gyula- Puszták népe, Sütő András- Anyám könnyű álmat ígér, Kós Károly- Erdély, Kalotaszeg, Szabó Gyula- Gólya szállt a csúrré és még sorolhatnám.

Ebbe a rangos, tekintélyes arzenálba szervesen illeszkedik Szíki Károly *Az elsáncolt falu* című meghatóan szép szülőföldvallomása. Bizonyára sok ideje érlelődött benne ez a szülőföldvallomás, végül az Édesanya elvesztésének fájdalom volt az az ihletforrás, a szülőföld fogalmának az a változása, hogy a hely, ahol született és felcseperedett, a szülőket magába záró föld lett, temető-hely két sírhanttal, melyek örök mementói a kötődésének, a hová tartozásának. Figyelmesen olvasva a sorok között is, érezzük a Kós Károly- i életmű hatását, vallomását a sztánai tűzhely hazacsalogató, visszatartó erejéről, ahogyan ezt Ő maga fogalmazta meg: „Kalotaszegen vagyok itthon, Sztána a tűzhelyem. Minden embernek van tűzhelye, az enyém itt van Sztánán. Az én lábam nyomát pedig eltemetheti a hó, de síromon sohasem lesz korhadt a fejfa, s a fölém boruló domb virágos lesz mindig, tudom. És emlegetni fognak engem is az én véreim, és az én életem örökkévaló lesz bennük...” Úgy érzem, valahogy így gondolkodik és vall erről Szíki Károly is.

A hajdanvolt világ életes megjelenítése, autentikus megközelítése, tudás, bátorság dolga, mintaszerű adatfeltáró alaposág, okos, kérlelhetetlen, merész elemző munka. De kellett ehhez a művészi érzékenység, képzelőerő, kivételes mesélő kedv, a kis- és nagy horderejű dolgok felismerése, a titkok feltárása és pontos

elhelyezése egy létező, múltjára büszke közösség létarányaiban. Én ezt az írást első három kötetem: *Otthonizű szavak; Gyökerek éneke; Vissza a forráshoz* ikertestvéreinek érzem.

A fent említett írásokban tanúi lehetünk a magyarság, a magyar, székely tájak (elsősorban a vidék!) súlyos értéksorvadásának, az exodusnak az önfeladásnak, a szülőföld fizikai és lelki erodálódásának. A megismerés útjait és kersztútjait járva, szerzőik, sokan közülük bebarangolták a nagyvilágot, de hamar belátták, hogy nem Amerikában, és nem más országban, hanem itthon vannak európai szintű elvégeznivalóik! (Lásd Tamási, Sütő, Szíki vallomásait amerikai útjukról hazatérve!)

Elgondolkodtam azon is, nem kis meghatottsággal és rokonszenvvel olvasva ezeket az írásokat, milyen szerencsések mindannyian, helyettük a szülőfalujuk dolgozott, s a lakosság, a nép lelkét színesre formáló századok, Az író mást sem tesz, mint fölmutatja a mások életkedvéből vagy gyötrelmes szegénységéből fölpárrálló ízeket, színeket, s a végén a mások kudarcán, akár bukásán is fölemelkedve, ők aratják le a dicsőséget. Bizony mindannyian nagy hálával tartoznak szülőföldjüknek, szülőfalujuknak. Akármerre csetlettek- botlottak, bárhová is üzte, hajtotta sorsuk, haza tudtak menni vonaton, hajón, repülőn, léleekben, s az anyakarú szülőföld magához ölelte, lemosta róluk az út porát, további merész álmokra, új célok elérésére biztatva őket.

Szíki Károly megtalálta a közösségi szolgálat leginkább számára hasznos módját. Ő valóban együtt írta könyvét a Tiszazugban rejtőző tájházával, annak lakóival. Az erős kötődés a tájhoz, a tájházához, szülőkhöz, főleg Édesanyjához, iskolájához, a tüzes szívkokókhöz, a falus-feleihez, a szokáskultúrához és minden olyan tényezőhöz, mely emberré tette őt azon a tájon, mind-mind ezt igazolja.

*Az elsáncolt falu*jával olyan különös műfajt teremtett, melyben a szabadvers karanfogva jár a prózával, ez az írása nemcsak szociográfia, korrajz, önéletrajz is, hiszen a föl-fölbukkanó emlékek rajai a gyökérszálakat is mutatják, melyekből az író és ember táplálkozott és nagyra nőtt.

Olyan leheletfinom rajzát adja Földvárnak, a Tiszazugi tájnak, amelyet csak a lélek mélyrétegei tudnak, tudtak megőrizni.

Folytatva ezt a gondolatsort, tanulságul szeretném Tamási Áron gyönyörű sorait ide idézni az írásművészet csodájáról: „Az erdélyi magyar művészet olyan legyen, mint a rózsza a sziklán, s mint a megsebzett sas, amelyik mégis túlél minden más madarat.” Mai modern világunkban sokak szerencséje megadta, hogy szét-szóródhatnak, mehetnek a világ minden tája felé. Így erősödik a lélek szélesedik a szemhatár, tisztul a látás...?

De vajon hazatérve tudnak- e rózsákká vagy sasokká nemesedni? Lesz- e még kinyújtott kar, mibe kapaszkodjanak? Tudnak- e majd emelkedett lélekkel utat

mutatni, visszaadni a szónak erkölcsi tartalmát, nemzeti súlyát és emberi hitelét? Ezeket a kérdéseket latolgatva, és még sok máson, melyeket ez az írásod fölvet, elmerengok,

de nemcsak ezért érzem rokonnak ezt a Tisza zugi világot a Küküllő- menti székely tájjal, ahová gyökerezem, számomra fölöttébb érdekes, izgalmas a stílusod, különösen a prózaverseidé, amihez őszinte elismeréssel, szívből gratulálok.

Bárcsak minden magyar településnek lennének ilyen lángoló szívű lokálpatriótái, ilyen bátor, hiteles krónikásai, hogy utódaink ne csak a jelennek, de múltunknak is jogos szellemi birtokosai lehessenek, és a Szülőföld emlékéért gyűjtött örökmécses soha ne aludjon ki a lelkükben. Isten áldását kívánom további céljaidra és eredményes munkáidra!

(*Magánkiadás, Eger, 2019*)

P. Maklári Éva

Mi Atyánk,...vedd szárnyaid alá a magyart!

Rentsch Piroska: Magyar Korpusz

Rentsch Piroska hetedik, Magyar Korpusz címet kapott verseskötete 2019-ben jelent meg a verskedvelők örömeire. A Püspökladányban született, és húsz éven át Németországban élő költő hazatért fizikai valójában és lelkileg is. Számára ez az ország mindörökké haza maradt, és ez az életérzés kiegészül keresztény hitével, kultúránk védelmével, a világot, az embereket féltő gondolataival, az idő múlását bölcsen elfogadó magatartásával.

Formailag sokoldalú alkotásokat kap az olvasó az egyszavas soroktól a hosszabban áradó költeményekig. A rímek néha feszesek, máskor szabadabbak, de erőteljes a ritmus. Ez a gazdag forma négy – a tartalmat is meghatározó – címet fog át, és a témakörök címei azonosak az ide tartozó első vers címével is.

Az *Ima értünk, magyarokért* országunkért könyörgő, ámennel végződő hiteles ima, amelyből visszacsengenek a Miatyánk sorai. Azt kéri a teremtőtől, ami mindannyiunk vágya, álma: békét, őszinteséget, egyenes utat a jövő felé, boldog életet a minden napokra. A *Magyar Korpusz* c. vers, amely a kötet címét is adja (egy meghatározó Bertalan Tivadar festmény felhasználásával a borítón) egyszavas sorokból álló költemény, amely felsorolja mindazt, ami nemzetünk fájdalma, tragédiája: „*Maradtunk/ Harcoltunk/ Fizettünk/... Adtunk is*” és mégis vereséget szenvedtünk.

A személyesség fontos szerepet játszik a versekben, erőteljes én-líra az első rész. Hitet kér az Úrtól, és a gyermekkor boldogságát sírja vissza: „*Szeretnék örülni, Uram / Gyermekként örülni,*

Uram” (*Szeretnék hinni, Uram!*) „*Adj szárnyakat, szeretőt, bátorságot*”...(*Adj erőt!*) Az idő múlását – mint általában más költők is bizonyos kor után – megszenvedi a szerző. Mivel a gyermekkor a hazához köti, természetes, hogy a szülőföld szeretete összefonódik a múlt örömeivel. Feldereng az édesanya arca; az ősök szelleme kíséri lépteit. A témakörhöz kapcsolódva fontos szerepet játszik az idő múlását mutató ősz: „*Csírátlanok reményeim / Lombhullató ősz- őszeim.*” (*Fáznak a teleim*) A *Honvágy* (2009) című cikluszáró vers összekapcsolja az elvesztett gyermekkort és a hazaszeretetet: „*Őszi eső vigyél haza – oda, / hol a Nap szivárvány-sugarú / s az akácvirág mézillatú...*”

A *Mintha már* címet viselő második ciklusban még erőteljesebben jelenik meg a múlt szépsége és a rohanó idő adta jelen. Mintha a reinkarnáció hite uralná a ciklus címét adó verset is: „*Mintha már egyszer éltem volna.../ Mintha már itt is jártam volna.../ Valahol térben és időben...*” Keresi önmagát, élete örömteli és fogyó éveit idézi, erősen kapaszkodik a hitbe, és az angyaloktól vár segítséget a jövőhöz. (*Fohász*) Nem